

Myndigheten
för stöd till
trossamfund

ÅRSBOK 2018

ÅRSBOK 2018

På omslaget syns rabbin Moshe David Hacoheh tillsammans med imam Salahuddin Barakat framför synagogan i Malmö.

REDAKTÖR: Max Stockman

FORMGIVARE: Helena Wikström, HewiDesign

TRYCK: DanagårdLiTHO, 2018

© Copyright 2018 Myndigheten för stöd till trossamfund

Innehåll

Förord av Myndigheten för stöd till trossamfund, direktör Åke Göransson	4
Kontaktuppgifter	6
Judar och muslimer bygger tro och tillit i Malmö.....	7
Statligt stöd till trossamfund – för religionsfrihetens skull.....	12
Karlstad bygger nya broar.....	18
Hur kan vi vara delaktiga i varandras riter – för medmänniskans skull?	20
Satsning mot islamofobi.....	24
Ny bok på gång om islam och muslimer i Sverige	28
Fick regeringen valuta för flyktingpengarna?.....	32
Brittiska lärdomar för den muslimska andliga vården i Sverige	36
”När vi tränas i interreligiös dialog lär vi varandra att fiska”	40
En känsla av att ”sky is the limit”	44
”Alla deltagare hade samma mål – att prata om kvinnors situation i kyrkan”	48
Från Mesopotamiens floder till en fristad i den skånska myllan.....	52
Norge, Danmark och Sverige delar tankar om religion och integration	58
Georgiska ortodoxa kyrkan lägger grunden i Sverige	66
På interreligiöst besök i Azerbajdzjan	70
Utbetalda statsbidrag 2017	76
Statistik: Antalet betjänade inom trossamfunden år 2016	78

Vi arbetar för att stärka och främja religionsfrihet i vårt land

DEN 1 JULI 2017 BYTTE MYNDIGHETEN organisationsform och gick från att ha varit en nämndmyndighet till att bli en enrådighetsmyndighet. Vi bytte namn till *Myndigheten för stöd till trossamfund* och undertecknad blev myndighetschef och direktör för myndigheten. Vid en samling kring den 1 juli, för samarbetspartners och andra myndigheter, sa jag att detta var "Ett stort steg för SST, om än kanske ett litet steg för mänskligheten". Om så är fallet får historien utvisa.

Vad innebär då detta? Under de senaste åren har myndighetens verksamhet växt och breddats genom olika initiativ från nuvarande och tidigare regeringar. Det har gällt många och olika regeringsuppdrag, men också regeringens betoning av oss som expertmyndighet. Vad regeringen har gjort är att bekräfta en utveckling som de själva till stor del varit drivkraften i.

I *Förordning med instruktion för Myndigheten för stöd till trossamfund*, som trädde i kraft den 1 juli 2017, anges våra uppgifter. De två första är att "främja dialogen mellan staten och trossamfunden" och att "bidra med kunskap om trossamfundsfrågor". Det nya är att vi inte längre ska begränsas till enbart de statsbidragsberättigade trossamfunden utan att vi ska kunna vända oss till alla. Detta gäller också våra utbildningar likväl krisberedskapssamordningen. Statsbidragsfrågorna, för de statsbidragsberättigade trossamfunden, har vi naturligtvis kvar.

I 2017 års regleringsbrev står det att "myndigheten ska i sin årsredovisning tydliggöra hur myndighetens arbete i stort har bidragit till att främja religionsfriheten i Sverige".

Hur kan man då sammanfatta myndighetens uppdrag och arbete? Jag skulle vilja påstå att det kan göras med ett ord, nämligen religionsfrihet. I vår regeringsform definieras den så här: "religionsfrihet: frihet att ensam eller tillsammans med andra utöva sin religion." Därtill står det också att det offentliga har ett ansvar gentemot etniska, språkliga och religiösa minoriteter så att de får "...möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv".

I EUROPEISKA KONVENTIONEN om skydd för de mänskliga rättigheterna (artikel 9:1), vilken genom Sveriges medlemskap i EU också är en del av svensk lag, definieras religionsfriheten så här:

Var och en har rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet; denna rätt innefattar frihet att byta religion eller tro och frihet att ensam eller i gemenskap med andra, offentligt eller enskilt, utöva sin religion eller tro genom gudstjänst, undervisning, sedvänjor och ritualer.

ATT REGERINGEN DÅ i budgetpropositionen för budgetåret 2017 beskriver den politiska inriktningen för politikområdet ”trossamfund” enligt nedan är då både naturligt och förklarligt:

Regeringen anser att trossamfunden spelar en viktig roll både i vårt samhälle och i enskilda människors liv. Frågor som rör religion och trossamfund har hög aktualitet. Trossamfunden utgör en del av det civila samhället som bl.a. gör viktiga samhällsinsatser på det sociala området. Många trossamfund verkar för kunskap, förståelse och respekt för olika trosuppfattningar och motverkar därmed polariseringen i samhället. Det är av stor vikt att samarbetet mellan trossamfund fungerar och att kommuner och myndigheter ökar sin kunskap om och sitt samarbete med trossamfund.

LEDORDEN FÖR DEN VERKSAMHET SST bedriver kan sammanfattas på följande sätt: skapa förutsättningar, ge kunskap, öka kompetens, skapa dialog, våga synliggöra, stärka närvaron och vara långsiktig. Detta skulle också kunna förkortas så här: vi arbetar för att stärka och främja religionsfrihet i vårt land.

Stockholm i februari 2018

Åke Göransson

DIREKTÖR

MYNDIGHETEN FÖR STÖD TILL TROSSAMFUND

Kontaktuppgifter

POSTADRESS: Box 14038, 167 14 Bromma

BESÖKSADRESS: Alviks Torg, Gustavslundsvägen 18, 2 tr, Bromma
T-bana, tvärbana: Alvik

TELEFON: 08-453 68 70

FAX: 08-453 68 29

E-POST: info@myndighetenst.se

HEMSIDA: www.myndighetenst.se

DIREKTÖR

Åke Göransson, 08-453 68 71, ake.goransson@myndighetenst.se

HANDLÄGGARE FÖR ANDLIG VÅRD INOM SJUKVÅRDEN

Gunnel Andréasson, 08-453 68 63, gunnel.andreasson@myndighetenst.se

ASSISTENT

Inger Carnbo, 08-453 68 74, inger.carnbo@myndighetenst.se

HANDLÄGGARE RELIGIÖSA MINORITETER

Hasnain Govani, 08-453 68 09, hasnain.govani@myndighetenst.se

HANDLÄGGARE FÖR STATS BIDRAGSFRÅGOR / STÄLLFÖRETRÄDANDE MYNDIGHETSCHEF

Åsa E Hole, 08-453 68 72, asa.e.hole@myndighetenst.se

PROJEKTKOORDINATOR

Jana Jakob, 08-453 68 17, jana.jakob@myndighetenst.se

HANDLÄGGARE FÖR STATS BIDRAGSFRÅGOR

Ingmarie Kaan, 08-453 68 73, ingmarie.kaan@myndighetenst.se

HANDLÄGGARE RELIGIÖSA MINORITETER

Max Stockman, 08-453 68 77, max.stockman@myndighetenst.se

HANDLÄGGARE FÖR KRISBEREDSKAPSFRÅGOR

Tanja Viklund, 08-453 68 30, tanja.viklund@myndighetenst.se

HANDLÄGGARE FÖR KRISBEREDSKAPSFRÅGOR

Örjan Wallin, 08-453 68 75, orjan.wallin@myndighetenst.se

EXTERN PERSONAL, FORSKNINGSUPPGIFTER

Simon Sorgenfrei, Södertörns högskola, simon.sorgenfrei@sh.se

Erika Willander, Uppsala universitet, erika.willander@soc.uu.se

Judar och muslimer bygger tro och tillit i Malmö

Judar och muslimer bygger tro och tillit i Malmö

Det finns mycket som förenar judar och muslimer, såväl religiöst som kulturellt. År 2017 bildades den ideella föreningen Amanah i Malmö med uppgift att i olika sammanhang lyfta fram och problematisera likheter och skillnader mellan judendom och islam samt att bekämpa antisemitism och islamofobi bland Malmöns unga. Amanah vill utgöra ett komplement till – och samverka med – judiska och muslimska församlingarna i Malmö och bygga en verksamhet som kan tjäna som modell i Sverige och Europa. Amanah har möjliggjorts tack vare bidrag från flera institutioner – en av dem är Myndigheten för stöd till trossamfund.

DET FINNS OLIKA SÄTT ATT FÖRHÅLLA sig till livets utmaningar. Det ena är att acceptera att livet kan vara svårt ibland, eller att inse att vi själva kan vara med och påverka.

En person som betytt mycket för den senare inställningen är rabbin Michael Melchior, född och uppvuxen i Danmark bosatt och verksam i Israel.

Rabbin Melchior har under hela sitt liv sett möjligheter där andra har misströstat.

Ett sådant exempel är dialog och samarbete mellan judar och muslimer, mellan israeler och palestinier.

Som rabbin och religiös företrädare insåg rabbin Melchior tidigt att religionen kan vara en förenande faktor, och att man genom verklig religionsdialog kan fördjupa kunskapen och därmed både respekten och intresset för grupper eller individer som vi betraktar som ”den andre”.

IDÉN VÄCKTES ATT ETT LIKANDE ARBETE som det rabbin Melchior gör skulle kunna initieras och genomföras i Malmö. Malmö, en stad som kommit att bli världskänt för antisemitism, islamofobi och främlingsfientlighet.

Under våren 2017 anlände den ortodoxe rabbinen, Moshe David Hacohen från Israel med sin familj. Tillsammans med imam Salahuddin Barakat, som är uppväxt i Skåne och redan väl förankrad i Malmö muslimska gemenskap, påbörjades planeringen inför det som blivit Amanah.

Vad betyder ordet Amanah?

På hebreiska betecknar ordet Amanah tro, stöd, bekräftande och visshet. Det är även besläktat med ordet "amen" som betyder att bekräfta. Ordet Amanah är också starkt förknippat med förbund och överenskommelse. Amanah är även beslutat med "aman" som betyder tillförlitlighet och trofasthet.

På arabiska används ordet Amanah för att beteckna förtroende, tillit, pålitlighet och trygghet. Det är också besläktat ordet för tro [imân] och är en grundläggande islamisk princip som är så viktig att Profeten Muhammad definierade tro (iman) och den troende (mu'min) genom den då han sa: "Den troende (mu'min) är den människor förlitar (amâ-nah) sig på gällande deras liv, egendom och ära." och "Där finns ingen (fulländad) tro för den som inte har amâ-nah."

Judar och muslimer bygger tro och tillit i Malmö

NAMNET AMANAH föddes ur ett av rabbinen och imamens många kreativa möten och det är ett koncept, inte bara en förening, som bygger på att rabbinen och imamen genomför alla delar i verksamheten tillsammans. Detta har både en praktisk betydelse och ett starkt symbolvärde.

Det har på kort tid visat sig att den vänskap och det förtroende som vuxit fram mellan rabbinen och imamen är unikt. Människor som möter dem har kommenterat att ”jag förstår inte hur de har kunnat bli så nära vänner, men om de kan, då vill även jag vara en del av detta”.

AMANAH ADRESSERAR SVÅRA FRÅGOR som antisemitism och islamofobi, koscher och halal, manlig omskärelse vilket är något som är viktigt för både judar och muslimer. Vidare lyfter man upp och diskuterar rent teologiska frågor inom judendom och islam, och funderar kring likheter och olikheter.

Genom detta arbetssätt bidrar Amanah med kunskap om att människor med olika bakgrund och tro kan leva och samarbeta tillsammans på lika villkor och på ett konstruktivt och positivt sätt delta i utvecklingen av samhället där man verkar och bor.

Under hösten och vintern 2017 har Amanah träffat ungdomar och ledare på Fryshuset, hållit seminarium på ett muslimskt ungdomsläger och föreläst i Rosengård i samband med Ramadan.

Och fler initiativ är på gång...

Den 26 april hålls en konferens i Malmö på temat Judiskt-muslimskt partnerskap. Förutom svenska deltagare kommer inbjudna gäster från USA, Frankrike och Tyskland att delta. Vid konferensen kommer också det att presenteras en deklaration för judisk-muslimskt partnerskap och mot antisemitismen och islamofobi i Sverige.

Lena Posner-Körösi

Man har också gjort gemensamma uttalanden mot hat och hot och gemensamt firat första kvällen av den judiska högtiden Chanukka i Malmö synagoga.

RABBINEN OCH IMAMEN HAR RÖNT mycket uppmärksamhet i både svensk och utländsk media, och har även under hösten varit inbjudna till internationella sammankomster för att berätta om hur deras goda samarbete har växt fram.

Amanah har under året träffat elever och lärare. Flera skolor har visat stort intresse, medan andra än så länge är tveksamma. Detta är utmaningen för Amanah – att möta dem som sällan träffar företrädare för ”den andre”.

Därför kommer fokus under 2018 att ligga på just möten med elever och lärare ute i främst gymnasieskolor. Under våren kommer också en Beit Midrash/Madrasa (forum för djupare studier och utforskande av text och tradition) att fortsatt vara en utgångspunkt för fördjupade studier i judendom och islam. Intresset bland såväl judar som muslimer har visat sig vara stort.

Tack vare rabbin HaCohen och imam Salahuddin och genom Amanah har det på kort tid visat sig vara möjligt att hitta fram till förståelse och samförstånd, och inte minst att bygga långsiktiga relationer.

För oss som är involverade och engagerade i Amanah är förhoppningen att denna förening skall lyckas så väl att arbetssättet blir en modell att efterlikna. ●

Lena Posner-Körösi, Ordförande i Amanah

Lena har tidigare varit ordförande för Judiska centralrådet i Sverige och Judiska församlingen i Stockholm, som första kvinnan på den posten. År 2000 stiftade hon Paideia - The European Institute for Jewish Studies in Sweden i Stockholm.

Statligt stöd till trossamfund – för religionsfrihetens skull

För att undersöka hur statens stöd till trossamfunden på bästa sätt kan möta trossamfundens och samhällets behov tillsatte regeringen en utredning sommaren 2016. Regeringen ansåg också att det fanns brister med det nuvarande stödsystemet och att demokratikriteriet behövde förtydligas. Den 13 mars 2018 överlämnade utredningen sitt betänkande, Statens stöd till trossamfund i ett mångreligiöst Sverige, till regeringen. I denna artikel redogör huvudsekreteraren i utredningen, Daniel Lindvall, i korta drag för några av förslagen.

DET FINNS FLERA ANLEDNINGAR till varför staten bör fördela ett stöd till trossamfunden. Trossamfunden utför en samhällsnyttig verksamhet genom att bl.a. möta människors existentiella behov. Flera trossamfund bedriver också ett omfattande socialt arbete riktat till bl.a. utsatta personer. Enligt oss är dock det främsta motivet för staten att ge stöd till trossamfunden religionsfriheten. Genom att fördela ett stöd får alla trossamfund likartade förutsättningar för sin religiösa verksamhet och alla individer ges relativt sett samma grundläggande möjligheter att åtnjuta sin religionsfrihet.

Eftersom stödet motiveras av religionsfriheten föreslår utredningen att regelverket ändras så att det i så stor utsträckning som möjligt uttrycks konfessionsneutralt och därmed är relevant för alla religiösa trosbekännelser. Vi föreslår till exempel att begreppet trossamfund framöver ska definieras som en gemenskap som utövar religiös verksamhet genom gudstjänst, bön, meditation eller ritualer.

DE FORMELLA KRAVEN som ställs på trossamfunden för stöd bör vidare inte vara alltför höga så att små trossamfund stängs ute. Utredningen föreslår därför att kravet på antal betjänade sänks från 3 000 till 1 000 personer, liksom att nuvarande krav på geografisk spridning av verksamhe-

Daniel Lindvall

Statens stöd till trossamfund i ett mångreligiöst Sverige

BETÄNKANDE AV UTREDNINGEN OM
ÖVERSYN AV STATENS STÖD TILL
TROSSAMFUND

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2018:18

Socialdemokraten och statsvetaren Ulf Bierfeldt stöd till trossamfunden.

Anledningen till att utredningen tillsätts är att tro-
värderingar måste granskas mer noggrant av
regeringen.

"Det är hög tid för en översyn så att vi framöver kan komma till rätta med samhällets krav på grundläggande demokratiska värden som jämställdhet, demokrati och alla människors lika värde", säger demokratiministern Alice Bah Kuhnke (S).

Ulf Bjereld, som är professor i Socialdemokrater för 2018.

A portrait of a woman with dark hair tied back, wearing a black short-sleeved top and a long necklace. She has her arms crossed and is looking directly at the camera. The background is a plain, light-colored wall. The photo is tilted slightly to the right.

Foto: Regeringskansliet
2016

Nu ska demokratikraven skärpas
föreningar som söker statligt stöd
meddelar Kultur- och demokrati-
Bah Kuhnke i en debattartikel i
Nyheter.

Nyheter.
"Skattepengar ska inte gå till hatretorik
för kultur- och demokratiminister Alic
Nyheter i förra veckan.
... att två före

Efter att det **visat sig** att två före-
talspersoner från organisationen
regeringen se över demokrati-
civilsamhället. Skärpta krav på
organisationer, en särskild
förbättring av myndighetens
regeringen vill se. Det senare
och civilsamhällesfrågor (MUCF),
även se över vilka förordningar som sakn-

BETÄNKANDE AV UTREDNINGEN OM ÖVERSYN AV STATENS STÖD TILL TROSSAMFUND

DN Debatt. "Skattepengar ska inte gå till hatretorik och polarisering"

Statligt stöd till trossamfund – för religionsfrihetens skull

”Det svåraste uppdraget för utredningen har varit att utforma ett förtydligt demokratikriterium som är förenligt med religionsfriheten.”

ten slopas. Alla stödberättigade trossamfund ska ha varit aktiva i fem år och verka i den juridiska formen registrerat trossamfund. Samverkansorgan ska inte kunna få stöd. Därutöver måste trossamfundens religiösa verksamhet i huvudsak finansieras av betjänade som är bosatta i Sverige.

För att värna om trossamfundens oberoende ska statsbidraget även fortsättningsvis i huvudsak fördelas som ett organisationsbidrag, men för att stärka vissa verksamheter kommer ett projektbidrag för organisationsutveckling att införas liksom ett nytt utbildningsbidrag. Utbildningsbidraget ska kunna sökas av trossamfund eller församlingar för att finansiera såväl konfessionell som icke-konfessionell utbildning.

DET SVÅRASTE UPPDRAGET för utredningen har varit att utforma ett förtydligt demokratikriterium som är förenligt med religionsfriheten. Staten är skyldig att verka för att de grundläggande värderingar som är inskrivna i regeringsformens program- och målsättningsstadga skyddas. Stadgan omfattar värderingar såsom alla människors lika värde och den enskilda människans frihet och värdighet, demokratins idéer, delaktighet och jämlikhet samt skydd

Ulf Bjereld, regeringens utredare

mot diskriminering, den enskildes privatliv och familjeliv samt barns rätt. Den svenska staten är därutöver skyldig att skydda olika mänskliga rättigheter i internationella konventioner. Staten kan därför inte ge stöd till verksamheter som bedrivs på ett sätt som är oförenligt med dessa grundläggande värderingar eller som kränker mänskliga rättigheter.

Samtidigt ger Europakonventionens bestämmelse om religionsfrihet trossamfunden ett starkt skydd som bl.a. innebär att staten inte bör blanda sig i trossamfundens inre angelägenheter eller värdera samfundens religiösa lära eller de sätt på vilka läran manifesteras. Eftersom ageranden som kan stå i strid med samhällets grundläggande värderingar ofta har ett nära samband med trossamfundens inre förhållanden eller deras religiösa lära kan således en vägran att ge ett trossamfund stöd innebära att staten inskränker religionsfriheten. Europakonventionen tillåter dock inskränkningar av religionsfriheten, men det får bara ske för att skydda värden som anses vara särskilt skyddsvärda i demokratin. Inskränkningen måste även vara föreskriven i lag.

Statligt stöd till trossamfund – för religionsfrihetens skull

DÄRFÖR FÖRESLÅR VI ATT ett demokratikriterium ska utformas på så sätt att det framgår att trossamfund som agerar i strid med särskilt utpekade skyddsvärda grundläggande värderingar i det svenska samhället ska exkluderas från stöd (s.k. exkluderingsgrunder). Genom ett demokratikriterium med exkluderingsgrunder blir det möjligt för staten att göra en avvägning mellan dess behov av kontroll och trossamfundens behov av integritet och självständighet. Det innebär vidare att trossamfundens skyddas eftersom de på förhand kan förutse vilka ageranden som kan leda till vägrat stöd. Samtidigt begränsas den myndighet som ska fatta beslut från att göra godtyckliga bedömningar.

DE GRUNDLÄGGANDE VÄRDERINGAR som får anses särskilt skyddsvärda är de som anges regeringsformens program- och målsättningsstadga och som beskrevs ovan. Utifrån dessa värderingar har utredningen utformat några exkluderingsgrunder. Enligt vårt förslag ska ett trossamfund vägras stöd om det utövar våld mot person, tvång eller hot; eller om det kränker ett barns rättigheter på sådant sätt att det finns en påtaglig risk för att

Alice Bah Kuhnke, demokratiminister

barnets hälsa eller utveckling skadas. Även trossamfund som rättfärdigar, främjar eller uppmanar till sådana typer av kränkningar ska vägras stöd. Vidare ska stöd vägras om ett trossamfund inskränker en tjänstans fri- och rättigheter genom utnyttjande av utsatt belägenhet, bryter mot diskrimineringsförbud i diskrimineringslagen eller klart överträder principen om alla människors lika värde. Stöd ska även vägras om ett trossamfund aktivt motarbetar det demokratiska styrelseskicket. Ett trossamfund ska som huvudregel vara ansvarig även för dess församlingars, företrädares och föreläsares ageranden.

VI FÖRESLÅR OCKSÅ ATT beslut om stödberättigande inte längre ska fattas av regeringen utan av ett särskilt råd inom SST. Dess ledamöter ska vara personer med relevant sakkunskap och tillsättas av regeringen. Vår förhoppning är att vi med dessa förslag utformar ett stöd som skyddar samhällets grundläggande värderingar, men också religionsfriheten och trossamfundens självständighet och integritet.

Daniel Lindvall
Huvudsekreterare i utredningen
Statens stöd till trossamfund i ett mångreligiöst Sverige